

2. Степанов О.Н. Мирская торговля, транспорт и тенденции развития портового хозяйства. – О.: Астропринт, 2001. – 124 с.

3. EU energy and transport in figures 2009. Luxembourg: Office for the Official Publications of the European communities. - 2009 — 228 p.

УДК 339.726.5(1-773)(043)

Марена Т. В., кандидат економічних наук, доцент

СУЧАСНИЙ СТАН ЗОВНІШНЬОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ РОЗВИНУТИХ КРАЇН

Сучасний ринок міжнародних запозичень є важливою складовою розвитку світової економіки в цілому та національних економік окремих країн. Іноземні кредитні кошти, забезпечуючи фінансування довгострокових та короткострокових, державних та приватних програм, розподіляються між країнами нерівномірно. Напрями руху, обсяги, тривалість та ціни кредитних ресурсів залежать від попиту на них з боку країн-позичальниць, а також від можливостей оптимізації наявних у цих країнах ризику та дохідності руху капіталу. Тенденції у динаміці зовнішньої заборгованості країн світу тісно корелюють із рівнем економічного розвитку країн-позичальниць і набувають характеру закономірностей.

Одним із узагальнених показників рівня економічного розвитку будь-якої країни є обсяг її валового внутрішнього продукту, що припадає на душу населення. Класифікація країн за рівнем доходу, прийнята Світовим банком, ґрунтується саме на цьому показнику. Величина показника, за якою країни відносяться до тієї або іншої групи, періодично переглядається Світовим банком. Відповідно до показника ВВП на душу населення, Світовий банк виділяє чотири групи країн. З 1 липня 2007 р. ранжирування країн здійснюється за наступною шкалою:

I група – країни з низьким рівнем доходів (включає країни, в яких ВВП на душу населення складає 905 та менше дол. США);

II група – країни з рівнем доходів нижчим від середнього (ВВП на душу населення складає від 906 до 3595 дол.);

III група – країни з рівнем доходів вищим від середнього (ВВП на душу населення складає від 3596 до 11115 дол.);

IV група – країни з високим рівнем доходів (ВВП на душу населення складає 11116 та більше дол. США).

Віднесення Світовим банком певної країни до однієї з вказаних груп дає країні можливість отримати пільгові кредити або безповоротну допомогу від міжнародних організацій і індустріально розвинутих країн.

Традиційно державами з найбільшим зовнішньоборговим тягарем є країни I-III груп, при цьому довгострокові кредити становлять переважну їх заборгованості (близько 80%).

Водночас, великими боржниками у світовій економіці є не тільки слаборозвинені, але й розвинені країни, які здебільшого відносяться до IV групи. У зв'язку з цим необхідно відрізнити поняття боргу та чистого боргу, оскільки боржники по відношенню до інших країн можуть одночасно виступати кредиторами по відношенню до інших. Крім того, одна й та сама величина боргу може мати різні економічні наслідки по відношенню до країн, що мають різні макроекономічні показники.

Довгий час у групі країн з високим рівнем доходів на душу населення (Австралія, Австрія, Бельгія, Великобританія, Гонконг, Греція, Данія, Ізраїль, Ірландія, Іспанія, Італія, Канада, Нідерланди, Німеччина, Нова Зеландія, Норвегія, Португалія, Сінгапур, Словенія, США, Фінляндія, Франція, Швеція, Швейцарія, Японія) чиста довгострокова зовнішня заборгованість була майже відсутня, а короткострокова, якщо й виникала, то була

незначною за обсягом. Саме ці країни є основними кредиторами на міжнародному ринку, що пояснюється перенакопиченням у них тимчасово вільних довгострокових капіталів.

Однак останнім часом спостерігається помітне зростання валового зовнішнього боргу розвинених країн, як у абсолютному вимірі, так і по відношенню до ВВП і у розрахунку на душу населення.

За абсолютним розміром валового зовнішнього боргу перше місце серед країн світу посідають США (табл. 1).

Таблиця 1

Країни з найбільшим валовим зовнішнім боргом (станом на кінець 2008 р.)

Валовий зовнішній борг		Зовнішній борг на душу населення		Зовнішній борг до ВВП	
Країна	млрд. дол.	Країна	дол.	Країна	%
США	13773	Монако	540000	Монако	1843,70
Великобританія	12670	Ірландія	448032	Ірландія	960,86
Німеччина	4489	Швейцарія	174526	Швейцарія	441,95
Франція	4396	Великобританія	174167	Великобританія	374,96
Іспанія	2478	Нідерланди	136795	Нідерланди	352,75
Нідерланди	2277	Бельгія	126202	Бельгія	348,74
Ірландія	1841	Норвегія	98530	Данія	242,30
Японія	1492	Австрія	90289	Австрія	233,70
Швейцарія	1340	Данія	89853	Зімбабве	220,11
Бельгія	1313	Гонконг	84445	Франція	211,86

Проте за відносними показниками зовнішньої заборгованості у першу десятку країн з найбільшим боргом США не входять. Загалом, найбільш складна боргова ситуація склалася в європейських економіках. За всіма показниками валової заборгованості в першу десятку країн входять майже виключно країни Західної Європи (див. табл. 1). На другому місці після Сполучених Штатів знаходиться Великобританія. Її валовий зовнішній борг в останні роки зростає більш високими темпами, ніж борг США (рис. 1).

Світова фінансова криза погіршила також показники чистої заборгованості розвинених країн. В цілому, Єврокомісія висловлює стурбованість станом економіки і зовнішнього боргу європейських країн. Найбільш сильно ця ситуація вплине на країни Євросоюзу, які обтяжені серйозним зовнішнім боргом, такі як Великобританія, Іспанія, Греція, Північна Ірландія і Латвія. Так, чистий зовнішній борг Великобританії продовжує зростати, і, за прогнозами фахівців, у 2010 році складе 277 млрд. дол. (175 млрд. фунтів стерлінгів), або 82% від ВВП країни (за класифікацією Світового банку країни з показником відношення зовнішнього боргу до ВВП, що перевищує 80%, належать до категорії країн, що сильно заборгували). Зі схожими проблемами можуть зіткнутися найближчим часом також Нідерланди, Мальта, Румунія, Словенія, Словаччина, Чехія та Кіпр.

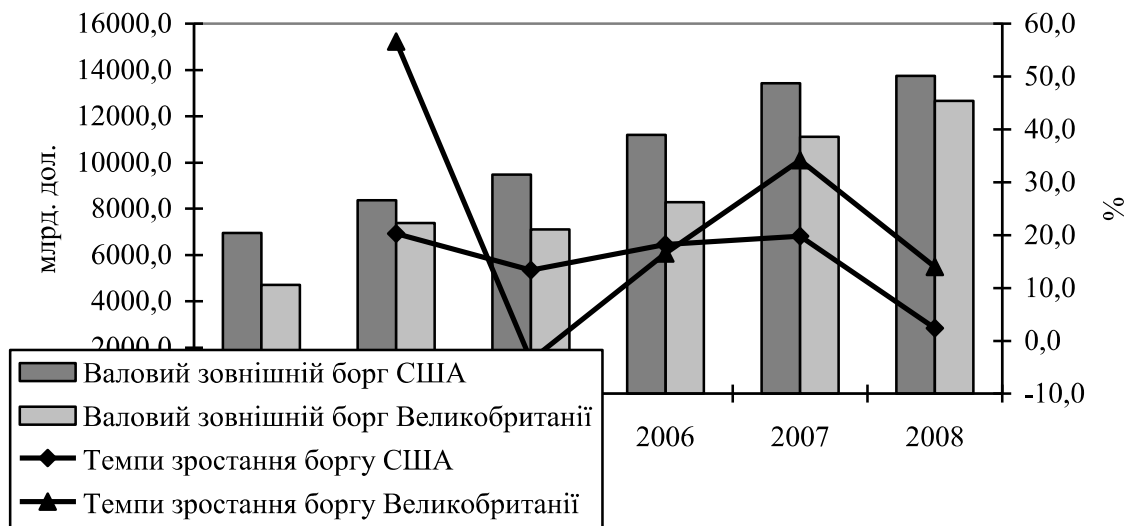

Рис. 1. Динаміка зовнішнього боргу США та Великобританії у 2003-2008 рр.

Отже, на сучасному етапі існує ризик того, що найбільшим країнам світу не вдасться реструктурувати свій зовнішній борг через зростання боргового навантаження. Є низка глобальних ризиків, які хоч і здаються малоймовірними, можуть реалізуватися в найближчі два-три роки. Зовнішній борг провідних розвинених країн може зрости у середньому з 10% до 20-30% щодо розміру бюджету цих країн. Це призведе до нездатності урядів обслуговувати свої валютні борги за поточними ставками. У результаті провідні країни Євросони, Японія, Великобританія, а за ними і США не зможуть реструктурувати боргове навантаження на власні бюджети і втратять довіру позичальників та інвесторів.

Література

1. List of countries by external debt [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_countries_by_external_debt.
2. <http://www.hm-treasury.gov.uk> - офіційний сайт Казначейства Великобританії.
3. <http://www.treas.gov> - офіційний сайт Міністерства фінансів США.

УДК 339.166.2(043)

Мітюшкіна Х. С., старший викладач

ОСОБЛИВОСТІ РЕГУЛЮВАННЯ СВІТОВОГО РИНКУ СИРОВИННИХ ТОВАРІВ

Значення сировинних ресурсів в сучасному суспільстві визначається їх роллю у виробництві ВВП, інвестиційних процесах, забезпеченні внутрішніх і зовнішніх потреб, економічної і політичної безпеки держави. Ресурси (від фр. *ressources* - можливості, способи, засоби, ресурси, запаси) в економіці розглядаються як складові елементи виробничого потенціалу, якими володіє окрема країна або світове співтовариство і які використовуються для економічного, соціального, науково-технічного розвитку.

Під сировиною, як правило, розуміють продукти видобувної промисловості і сільського господарства. Тому основними ринками сировинних товарів є ринки продовольства, сільськогосподарської сировини, руд і металів, палива.

Торгівля сировинними товарами характеризується рядом особливостей:

- попит та пропозиція на сировинні товари залежать від кліматичних умов, природних запасів, політико-економічних криз, особливо в найважливіших сировинних регіонах. Тому в цілому міжнародна торгівля сировинними товарами характеризується нестабільністю ринку;